

De facto verschijnt
als bijlage bij het
"Tijdschrift voor Welzijnswerk"

de facto

ledenblad van het Vlaams Welzijnsverbond

Jaarverslag 2004

Werken aan Welzijn

afgitekantoor Brussel 4 • maandblad • verschijnt niet in januari en augustus

de facto

april-mei 2005 • zevende jaargang • nummer

42

EDITORIAAL

TRANSPARANTIE

Wat zou het mooi zijn, als we ieder jaar in staat waren om een kleurrijk en beklijvend beeld op te hangen van al wat er gepresteerd wordt aan heel concrete opvang, zorg, dienstverlening en ondersteuning van vele kleine en grote mensen door de leden-voorzieningen en hun medewerkers. Zo zouden we vanuit onze vereniging duidelijk kunnen maken dat solidariteit geen leeggelopen begrip is in onze samenleving, dat daar vooral kleine mensen van tel zijn en kansen krijgen, dat er gewroet wordt aan het wegwerken van wachtlijsten en aan het steeds verbeteren van de kwaliteit van het werk. Dan zou blijken dat voorzieningen hun geld meer dan waard zijn, en dat zij mee bouwen aan een zorgzame samenleving.

Dat alles mee helpen mogelijk maken, door bundeling en belangenbehartiging, is de 'drive' van het verbond en zijn directie en staf. Spijtig genoeg is het niet mogelijk om die dagelijkse realiteit in beeld te brengen in een jaarverslag. Het meest waardevolle en dagdagelijkse engagement blijft verborgen. Wat zichtbaar wordt of aandacht krijgt in de media, raakt meestal niet de kern. Het gaat dan om randvoorwaarden om goed te kunnen werken, zoals voldoende centen, meer plaatsen, te weinig personeel, ... Soms krijgen klachten rond misbruik of verkeerde behandeling een prominente plaats in de berichtgeving.

Het is onmiskenbaar dat de publieke belangstelling voor ons werk met de dag toeneemt. Ook jan modaal heeft hoge verwachtingen en stelt eisen aan de kwaliteit van de zorg. Transparantie is het antwoord. Steeds meer moeten we doen wat we zeggen, en zeggen wat we doen. Daarenboven is ons "Sociaal ondernemen" bij uitstek ook een ethisch ondernemen, en het is evident dat voorzieningen daarop ook kunnen bevraagd worden.

Daarom ook heeft de ethische commissie in ons verbond een bijzondere plaats en missie. Het voorbije jaar heeft deze zich gebogen over de problematiek van seksueel grensoverschrijdend gedrag en misbruik in voorzieningen. Een item dat volgens sommigen, vanuit een overdreven bemoeizucht en de neiging in alles fouten te zien, onevenredig wordt uitvergroot. Alsof er geen belangrijkere maatschappelijke problemen zouden bestaan... Voor anderen getuigt het juist van grote moed en verantwoordelijkheidszin om deze delicate tussenmenselijke problematiek niet uit de weg te gaan en het

taboe rond heel dit kluwen te doorbreken en bespreekbaar te maken. De breed bijgewoonde en geapprecieerde studiedag rond 'Horen, zien en... SPREKEN' heeft dat aangetoond.

Hier bleek ook dat zorg- en hulpverleners van langsom meer een riskante bezigheid wordt. Niet alleen is de cliënt een kwetsbare mens, maar ook de hulpverlener en de voorziening zijn kwetsbare en makkelijk (k)raakbare koorddansers, die opereren in een spanningsveld tussen een ten volle lichamelijke, menselijk invloede nabijheid enerzijds en een respectvolle afstandelijkheid en schroom voor mensen, die vanuit hun grote gevoeligheid en nood zelf hun grenzen moeilijk kunnen aangeven, anderzijds. Kwaliteitsvol helpen is hier op zich een risicovol bezig zijn. Helpen kun je niet goed doen zonder grenzen te raken. Bovendien situeert zich dit in een samenleving waar geen ruimte tot falen meer wordt verdragen. Instanties geven soms slechts argwanend krediet en vertrouwen onvoldoende op de deskundigheid van de hulpverlening. Vandaar ook het pleidooi op de studiedag naar de overheid, het gerecht en de media om niet alleen oog te hebben voor het verantwoord handelen in de hulpverlening, maar om tegelijk de nodige professionele ruimte te bieden om die verantwoordelijkheid ook te kunnen opnemen.

Het behoort tot de opdracht van het verbond om dit soort ruimte mee te helpen realiseren. Naast vele andere technische, financiële en instrumentele aspecten vormt het een wezenlijke basisvoorwaarde om kwaliteitsvol "werken aan welzijn" mogelijk te maken.

*Theo Rombouts
Algemeen voorzitter*

*Frank CUYT
Algemeen directeur*

Dit jaarverslag verschijnt, net zoals vorig jaar, ook op onze website:
www.vlaamswelzijnsverbond.be.

De meest 'tastbare' vorm van dienstverlening van het Verbond zijn wellicht de 'Informatieven' die bijna dagelijks allerlei nuttige informatie bij de leden brengen. In 2004 waren dat er 189. Een lijst hiervan vindt u eveneens op de website. Om de teksten en de bijlagen te kunnen raadplegen, moet u wel lid zijn...

UIT DE BEHEERSORGANEN

“Strategos”

Een vereniging moet bestuurd worden. Dat veronderstelt echter méér dan alleen maar bezig zijn met de statutaire verplichtingen en het personeelsbeleid. Het Vlaams Welzijnsverbond wil ook wegen op de beleidsvorming en de vinger aan de maatschappelijke pols houden. Een en ander werd besproken op een uitgebreide ‘**Strategos**’-dag met de leden van de Raad van Bestuur en de staf op 20 januari 2004. Daarmee werd het nieuwe jaar gepast en met een nieuw élan op gang geschoten. Een eerste concreet gevolg van deze dag was dat er meer tijd en ruimte voorzien wordt voor inhoudelijke besprekingen op de Raad van Bestuur. Ook in de verschillende sectoren zal een ‘strategos’-oefening doorgaan.

Wegen op het beleid

Een uitgebreide bespreking werd gewijd aan het *‘Verbondsmemorandum 2004’*. Naast een algemeen gedeelte, werden er ook sectorale aandachtspunten aan toegevoegd. Het **memorandum** werd onder meer in bijlage bij het Jaarverslag 2003 (de facto, jg. 6, nr. 34, april-mei 2004) bij alle leden e.a. geïnteresseerden verspreid en is uiteraard ook op onze website terug te vinden. Naar aanleiding van de regeringsvorming bracht het Verbond een aantal *specifieke aandachtspunten* aan bij informateur en latere Vlaamse Minister-President Yves Leterme. Hierbij stelden we dat we – blijvend – op het beleid willen wegen en dat de

minister op onze betrokkenheid kan rekenen: kritisch én opbouwend! De volgende maanden deden we dit onder meer door reacties te formuleren op zowel het *regeerakkoord*, als de *beleidsnota* van minister Vervotte.

Aan het **Lokaal Sociaal Beleid** werden twee besprekingen gewijd. Op een eerste vergadering was er een toelichting door Ruth Stockx, directeur van de afdeling OCMW's van de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten. Op basis van de bespreking werd een nota voorbereid, die tijdens een tweede bespreking gefinaliseerd werd. Diezelfde werkwijze werd gehanteerd voor een bespreking rond de VCSP0-reflectienota over **‘Ondernemen in de Vlaamse Social-Profitsectoren’**: eerst werd er een toelichting gegeven door VCSP0-stafmedewerker Wouter Vander Steene en volgde een bespreking, die resulteerde in een nota, die aan de VCSP0 (Vlaamse Confederatie van Social Profit Ondernemingen) overgemaakt werd.

Diverse themabesprekingen

Verder werd een bespreking gewijd aan het *Advies nr. 2* van de Ethische Commissie over **‘Omgaan met (vermoeden van) seksueel grensoverschrijdend gedrag’**. Na de toelichting van commissievoorzitter Stefaan Baeten werd de tekst door de Raad van Bestuur van 15 juni 2004 bekrachtigd en aan de leden overgemaakt. De toekomstige uitdagingen voor de **revalidatiesector** werden ver-

duidelijk door Marc Colson, voorzitter van de Commissie van de Revalidatiecentra en prof. Lieve Vandemeulebroucke gaf een toelichting over **opvoedingsondersteuning**. Een andere thematische bespreking werd gewijd aan 'Wat **vrijwilligerswerkingen** willen': hier gaf Myriam Vanden Nest, stafmedewerker vrijwilligerswerk toelichting bij de bevindingen van haar onderzoek bij 13 autonome en 27 ingebouwde vrijwilligerswerkingen.

Actualiteit

Naast de inhoudelijke besprekingen, blijft de Raad van Bestuur natuurlijk ook veel aandacht geven aan allerlei opvolging van activiteiten, **uitwisseling** tussen de verbondssectoren en onderwerpen die de **actualiteit** aanbrengt... Ook de besprekingen in de verschillende paritaire comités voor de sector en de eigen Commissie Sociale Verhoudingen worden van nabij opgevolgd. Uiteraard heeft de Raad ook aandacht voor wat er op **beleidsvlak** en in de samenleving als geheel aan de orde is. Enkele onderwerpen die het voorbije jaar soms meer dan eens aan bod kwamen: de stand van zaken van de Integrale Jeugdhulpverlening (met o.m. de mandaten in de adviesraad), de 'soap' van het geneeskundig onderzoek voor stagiairs, de begroting 2005 en de besparingen in onze sectoren, enz. De Raad besliste ook om een principesdossier van een voorziening gehandicaptenzorg aanhangig te

maken met de bedoeling om de uitbetaling van de voorschotten waarop men recht heeft via juridische weg af te dwingen.

Zorg is niet te koop

Tijdens de Statutaire Algemene Vergadering van 25 mei 2004 ging de aandacht, naast de statutair verplichte onderwerpen, vooral naar het debat "**Zorg is niet te koop**", over vermarkting in de zorg. Een panel bestaande uit Jozef Pacolet, Sandra Rosvelds, Sonja Teughels, René Vastmans en Tarsi Windey debatteerde over stellingen als: onbeperkte zorgvraag versus beperkt budget. Wat is er tegen om een deel van het antwoord aan de markt over te laten? Profitbedrijven kunnen flexibeler inspelen op persoonlijke zorgbehoeften en moeten onderworpen worden aan dezelfde spelregels én financiële ondersteuning... Het debat werd aangezwengeld door een standpunt over de dienstencheques in de facto en een editoriaal over 'concurrentie in welzijnsland' in het Tijdschrift voor Welzijnswerk. Tot slot van deze Algemene Vergadering werd een affiche met de manifest-tekst "**Wij zijn werkgevers voor Welzijn**" uitgedeeld. Het bevat de algemene krijtlijnen voor waar wij als werkgevers voor welzijn staan. Op een Bijzondere Statutaire Algemene Vergadering werden tenslotte de Statuten van de vzw aangepast aan de nieuwe vzw-wetgeving.

BIJZONDERE JEUGDBIJSTAND

Zoals het bij verkiezingen gebruikelijk is, formuleerden ook de voorzieningen van bijzondere jeugdbijstand in 2004 hun Memorandum aan de nieuwe Vlaamse regering. Samen met onze twee collega-verenigingen legden we zelfs voor de eerste maal een gemeenschappelijk Memorandum neer. U zal merken dat de krachtlijnen van ons memorandum meteen ook de belangrijkste actiepunten voor 2004 waren. Voor de ontwikkelingen inzake de (decreten) Integrale Jeugdhulp en de Rechtspositie van de Minderjarigen verwijzen we naar een ander luik van dit jaarverslag.

Werken aan de leefbaarheid van de voorzieningen

Naar aanleiding van acties die we eind 2003 opstartten, berekende de administratie voor bijzondere jeugdzorg voor de voorzieningen een objectief tekort van minstens 3,3 miljoen euro op jaarbasis. Op basis van ons berekend kwaliteitsnormenmodel bedraagt het opgelopen tekort bij de voorzieningen in realiteit meer dan 20 miljoen euro op jaarbasis! Na een motie van het Vlaams parlement werd in 2004 een eerste stap gezet: een tegemoetkoming van 2 miljoen euro op jaarbasis werd eindelijk toegekend. Zo werd het probleem niet alleen erkend, maar kwam er ook een betekenisvolle eerste stap in de goede richting!

De financiële analyse toonde echter aan dat de toestand in de sector bijzonder zorgwekkend blijft. Via een bloemenactie vroegen de voorzieningen die aangesloten zijn bij het Vlaams Welzijnsverbond onmiddellijk bij het aantreden van Minister Vervotte (nl. op 29 juli 2004) aandacht voor dit prangende probleem: alle berekeningen en stukken werden hierbij aan het kersverse kabinet overgemaakt.

We waren dan ook verheugd dat in de beleidsnota een passus over het probleem van de werkingsmiddelen verscheen: "Ik streef ernaar voorzieningen de benodigde werkingsmiddelen ter beschikking te stellen. Het beloofde onderzoek naar de financiering in de sector bijzondere jeugdbijstand wordt, in overleg met de sector, uitgevoerd. Het beleid zal met deze resultaten rekening houden." In de begroting 2005 werden de middelen voor de bijzondere jeugdbijstand verhoogd met 12,2 miljoen euro. Hierdoor werd een dreigend tekort in het fonds BJB vermeden en voorkwam de Minister betalingsproblemen aan de voorzieningen. Er werd helaas geen ruimte voorzien voor een verhoging van de werkingsmiddelen in de begroting 2005! Dit probleem krijgt dus zeker nog een staartje.

Dankzij de inzet van onze leden bekwamen we in 2004 ook een overeenkomst tussen de Vlaamse Gemeenschap en de vervoermaatschappij de Lijn: minderjarigen die door de bijzondere jeugdzorg begeleid worden (met uitzondering van thuisbegeleiding en pleegzorg) kunnen zich voortaan aan een gunsttarief verplaatsen. Eindelijk werd zo voor hen een betaalbare mobiliteit gerealiseerd. Dit

wordt in de loop van 2005 geëvalueerd en indien nodig bijgestuurd.

Het jaar van de inspectie

Decretaal wordt bepaald dat voorzieningen voor een hernieuwbare termijn van maximum vijf jaar worden erkend. Normaal verliepen de erkenningen eind 2003, maar ze werden verlengd tot 31 december 2004: zo werd het mogelijk om in de loop van 2004 een degelijke inspectie uit te voeren op basis van de erkenningsnormen die als gevolg van de implementatie van het kwaliteitsdecreet werden aangepast en gewijzigd. De toenmalig bevoegde Minister schreef aan alle voorzieningen dat de verlenging van hun erkenning op basis van het inspectieverlag zou worden beslist.

In een voorbereidend overleg met de afdeling Inspectie en Toezicht werden niet alleen het concept van inspectie, maar ook het gebruikte instrument, de planning, timing en verslaggeving in alle openheid en constructief besproken en uitgewerkt. Daarna gebeurde een terugkoppeling naar de ganse sector. De inspectie beoordeelde de werking van de voorziening op basis van het al dan niet aangetoond zijn van het naleven van algemene en specifieke erkenningsvoorwaarden. Ook het beantwoorden aan de gestelde minimale kwaliteitseisen moest door de voorziening worden aangetoond. Voorzieningen kregen het inspectieverlag toegestuurd en hadden de mogelijkheid om hierop te reageren. Kortom, er werd een transparante werkwijze toegepast. Zo werd 2004 een kwaliteitsvol jaar: voorzieningen schreven hun kwaliteitshandboeken en de inspectieafdeling inspecteerde ook op kwaliteitsvolle wijze!

Grensverleggende projecten met ondersteuning van Cera

Het **WAK-project** (werken aan kwaliteit, het ontwikkelen en implementeren van een zelfevaluatielijst voor de bijzondere jeugdzorg in het kader van kwaliteitsbeleid) kwam in een eindfase. U vindt hierover meer in het hoofdstuk kwaliteit van dit jaarverslag.

Het **BIJPASS-project** (bij aanvang het Capri-project genoemd) werd opgestart. Dit project heeft een vierledige doelstelling:

1. Het ontwikkelen van doelmatige samenwerkingsmodellen tussen kinder- en jeugdpsychiatrie en bijzondere jeugdzorg, met respect voor de verschillen in maatschappelijke opdracht, visie en methodes. Het betreft hier zowel uitwisseling van deskundigheid en methodieken, als procedures van doelmatige doorverwijzing en samenwerking rond planning en uitvoering van een trajecthulpverlening, waarbij de noden van de kinderen, jongeren en hun context centraal staan.
2. Het verbeteren van deskundigheid in Bijzondere Jeugdbijstand over psychiatrische aandoeningen bij kinderen en jongeren.
3. Het verhogen van de beschikbaarheid van kinder- en jeugdpsychiatrische zorg voor kinderen en jongeren uit de Bijzondere Jeugdbijstand.
4. Het verkrijgen van inzicht in prevalentie en aard van psychiatrische aandoeningen bij kinderen en jongeren in Bijzondere Jeugdbijstand.

Het gaat hier om kinderen en jongeren zonder psychiatrische diagnose maar waarbij de hulpverleners vermoeden dat een psychiatrische problematiek aanwezig is; kinderen en jongeren met een psychiatrische diagnose, die cliënt zijn van de Bijzondere Jeugdbijstand; kinderen en jongeren met een psychiatrische diagno-

se, waarbij zowel de sector van de kinderen jeugdpsychiatrische zorg en de Bijzondere Jeugdbijstand aangeven aan de grenzen van hun hulpverleningsmogelijkheden gekomen te zijn.

Om deze doelstellingen voor deze doelgroep te realiseren werd in Antwerpen een pilootgroep opgericht waar alle erkenningscategorieën in vertegenwoordigd zijn. In deze pilootgroep wordt een prevalentieonderzoek verricht en wordt de efficiëntie van verschillende consultatie- en samenwerkingsmodellen onderzocht. In gans Vlaanderen worden provinciale groepen geactiveerd om te bekijken welke samenwerkingsmodellen reeds bestaan en hoe de bevindingen van de Antwerpse regio geïmplementeerd kunnen worden.

De perikelen van een nieuw Jeugdrecht

Op basis van de kadernota van minister van Justitie Onkelinx inzake de hervorming van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, werd een voorontwerp en later een ontwerp van wet tot wijziging van de wetgeving betreffende de jeugdbescherming en het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, op 22 oktober 2004 goedgekeurd in de federale ministerraad. Op 29 november 2004 werd het ontwerp van wet in de Kamer ingediend.

Ten overstaan van de kadernota heeft de Vlaamse Regering op 19 maart 2004 een standpunt ingenomen. Hierin werden vijf krachtlijnen omschreven waaraan volgens Vlaanderen een nieuw jeugdrecht moet voldoen. Het Vlaams Welzijnsverbond onderschreef deze krachtlijnen en benadrukte dat een volwaardig nieuw jeugdrecht naast bescherming van minderjarigen ook herstelgerichte en sanctio-

nerende maatregelen moet omvatten. We actualiseerden onze visie in een uitvoerige en omstandige nota die u kan vinden op onze website (*Standpunt* ingenomen op 23 juni 2004).

Meewerken aan de uitbouw van de Ondersteuningsstructuur voor de Bijzondere jeugdbijstand

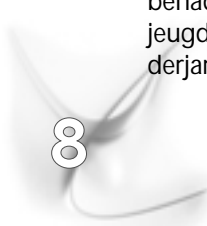
Na vijf jaar werking groeit de OSBJ meer en meer uit tot een heus steunpunt voor de sector. Voor meer info verwijzen we naar de website: www.OSBJ.be. Het Vlaams Welzijnsverbond was als koepel in 2004 actief betrokken bij deze evolutie. Het was immers onze beurt om het voorzitterschap van de vzw waar te nemen.

Eind 2004 ontstonden, op basis van de zeven krachtlijnen die op een beheersdag in juni werden beslist, nieuwe dynamieken. Er kwam niet alleen een versterking van het project 'Werken aan het Imago van de bijzondere jeugdbijstand' op gang, er werd ook een onderzoek naar de behoeften van voorzieningen met betrekking tot hun ondersteuning aan het HIVA uitbesteed. Alle private organisaties van de bijzondere jeugdbijstand zullen via een enquête in het onderzoek worden betrokken. Vervolgens zal in focusgroepen dieper ingegaan worden op allerlei thema's, die al dan niet ingaan op de resultaten van de bevraging. Het eindrapport zal in 2005 op tafel liggen.

Verder werd een nieuwe missie voor de OSBJ uitgewerkt: kernactiviteit wordt de praktijkgerichte en wetenschappelijk-inhoudelijke ondersteuning van alle private organisaties. Dit alles moet in 2005 resulteren in een nieuwe overeenkomst met de Vlaamse overheid.

Flexibiliteit op de agenda

Naargelang de voorzieningen voor bij-

zondere jeugdbijstand het voorbije decennium hun aanbod differentieerden en meer en meer op doelgroepen of individuele cliënten afstemden, nam de verzuchting naar een meer wendbare, flexibele regelgeving toe. Meer cliëntgericht werken, individuele trajecten, samen met andere voorzieningen aan hetzelfde gezin of jongere werken... het is allemaal niet meer weg te denken in de bijzondere jeugdzorg. De sector ontwikkelde door de jaren heen een zeer specifieke expertise, waarbij tal van methodieken en werkvormen ontstonden. Het hulpaanbod vernieuwde steeds meer én sneller. Zeker nu de integrale jeugdhulpverlening haar vleugels spreidt, moet de regelgeving dringend aangepast worden aan deze realiteiten. Een werkgroep, samengesteld uit vertegenwoordigers van de administratie, vertegenwoordigers van het werkveld en experts op het gebied van integrale jeugdhulpverlening, kreeg als opdracht een nota aan de minister voor te leggen.

In de schoot van het Vlaams Welzijnsverbond werd onmiddellijk een 'denkgroep' flexibilisering opgericht: ze volgt de werkzaamheden van de for-

mele werkgroep op en bereidt de inbreng van onze vertegenwoordigers voor. Tal van voorstellen en ideeën die in deze denkgroep ontstonden, zijn terug te vinden in het voorlopige rapport van november 2004. Flexibilisering zien we als een aanzet tot een globaal anders gestructureerde bijzondere jeugdzorg: volwaardige thuis- en contextbegeleiding moeten steeds in het hulpaanbod aanwezig zijn, het individuele traject op maat wordt doorslaggevend, een herstelling en vereenvoudiging van de erkenningscategoriën dringt zich verder op. Er is nog veel werk aan dit flexibiliseringsproces, maar het voorlopige rapport geeft moed en hoop voor de toekomst. Een toekomst voor een meer integraal hulpaanbod waarbij de meerwaarde de cliënt ten goede zal komen.

INFO

jan.bosmans@vlaamswelzijnsverbond.be,

tel. 02 507 01 24,

eddy.vandenhove@vlaamswelzijnsverbond.be,

tel. 02 507 01 23.

GEHANDICAPTENZORG

2004 was weer een bijzonder druk jaar voor de sector gehandicaptenzorg. Er werd veel werk geleverd rond de zeer diverse dossiers die de sector aanbelangen. Op de website vindt u een uitgebreid overzicht van de werkzaamheden. We nodigen u uit daar zeker een kijkje te nemen.

U kan er lezen welke inspanningen we leverden rond zorgtrajectbegeleiding, de MDT's, de inschrijvingsprocedure, de vrijetijdsinitiatieven, de tehuizen werkenden, begeleid werken, de ambulante diensten, het persoonlijk assistentiebudget, het kwaliteitsdecreet, het steunpunt expertisenetwerken, de zorgregie, de integrale jeugdhulpverlening, de samenwerking met andere organisaties in Vlaanderen en in Europa. We staan hieronder stil bij enkele thema's

Deregulering, zorggradatie en persoonsgebonden budget

Sinds meerdere jaren zijn in het Vlaams Fonds studies en denkoefeningen aan de gang rond de erkenning en financiering van de voorzieningen. In 2004 is er verder gewerkt op deze terreinen, maar de verhoopde operationalisering is er niet gekomen. Het einde van een legislatuur is niet het goede moment om dergelijke ingrijpende veranderingen door te voeren.

Inzake **deregulering** keurde de Raad van Bestuur van het Vlaams Fonds reeds medio 2003 een reeks voorstellen goed. Daarna was het aan de administratie om deze voorstellen om te zetten, hetzij in omzendbrieven, hetzij in voorstellen van regelgeving. Op dat moment is het proces stilgevallen. Ondanks ons aandringen kwam er van dit huiswerk niets terecht.

In de studie **zorggradatie** en de oefeningen rond een andere erkenning en

financiering werd verder gewerkt aan de op punt stelling van de zorgprogramma's. De ontwikkelde programma's voor minderjarigen werden even aan de kant gelegd, om de verdere ontwikkelingen in het kader van integrale jeugdhulpverlening af te wachten. Voor de volwassenen werden de typezorgprogramma's getest in een ruime steekproef van voorzieningen. Verschillende van onze leden werkten hieraan mee. Tegelijk werd werk gemaakt van een indicatiestelling naar de programma's. Zodra deze programma's voldoende op punt staan, zal een globale inschaling in de hele sector gebeuren. Voor ons is erg belangrijk dat de inschaling naar de programma's zo objectief en betrouwbaar mogelijk gebeurt. Ondertussen zal een expertengroep werk maken van de kostprijsberekening. Uiteraard werken we hieraan ook intensief mee.

Eind 2003 richtte minister Byttebier een expertengroep op die 5 maanden heeft gewerkt aan het rapport 'Persoonsge-

bonden budget en zorgvernieuwing'. Het doel van dit werkstuk was een aantal discussies omtrent de invoering van het persoonsgebonden budget uit te klaren en te komen tot een scenario voor de stapsgewijze invoering ervan. Voor het Vlaams Welzijnsverbond heeft Luk Fabry zich hierin gedurende deze 5 maanden halftijds ingeschakeld. Hij heeft zich uitstekend van zijn taak gekweten en heeft ervoor gezorgd dat onze aandachtspunten en belangrijke principes bij de invoering van het PGB zijn neerslag vonden in het eindrapport. Voor ons is het een belangrijke basis die nu verdere operationalisering behoeft.

Blijvende financiële zorgen

Meerkosten

Onze financieel economische commissie heeft materiaal aangeleverd om de meerkosten ten gevolge van allerhande regelgevingen aan te tonen. Samen met PPG dienden we een nota in, waarbij we vroegen om in de ontwerpbegroting 2005 17 miljoen euro te voorzien om deze meerkosten te compenseren. Tijdens de begrotingsbesprekingen bleek dat, gezien de globale budgettaire context van de Vlaamse regering en de grote vraag van het Fonds naar middelen voor constant beleid, deze extra middelen niet konden worden weerhouden. Toch hebben we duidelijk aange-toond dat de nood er is, en we zullen de komende jaren niet nalaten om een verhoging van de werkingsmiddelen te blijven bepleiten.

Nationale Loterij

Het dossier van de Nationale Loterij wordt een never ending story. Door onze aanhoudende druk werd het probleem dit jaar toch gedeeltelijk opge-

lost. Inmiddels zijn 100% van de investeringsdossiers en 50% van de werkingsmiddelen voor de periode 1999-2001 uitbetaald. Voor de toekomst hopen we de Loterijmiddelen veilig te hebben gesteld voor onze sector. In 2004 nam de Vlaamse regering een besluit dat de middelen voor de sector toekent aan het Vlaams Fonds. Bovendien is daarin verankerd dat het Fonds deze middelen aanwendt voor infrastructuur en in tweede instantie voor werking. Met de administratie hebben we nieuwe toewijzingscriteria voor de werkingsmiddelen uitgewerkt.

VIPA

De verbetering van het VIPA-besluit staat al lang op onze agenda. Begin 2004 werd duidelijk dat minister Byttebier de verbetering van het VIPA-besluit niet meer wou doorvoeren. Uiteraard geven we daarmee nog niet op. We leidden het dossier reeds in bij de nieuwe minister en zullen aandringen dat ze eindelijk werk maakt van het afstemmen van het VIPA-besluit op de reële kostprijs.

De voorschotten en dagprijsafrekeningen

Ook 2004 stond helemaal in het teken van de financiële perikelen rond de dagprijsafrekening. De eerste helft van 2004 spitste de actie (die we grotendeels samen met het platform van 11 organisaties uit de sector voerden) zich toe op het omzetten van het principiële akkoord in regelgeving. Daarnaast werd constant druk uitgeoefend bij elke begrotingscontrole om het Vlaams Fonds van meer middelen te voorzien om haar financiële verplichtingen na te komen. Bij de begrotingscontrole in het voorjaar kreeg het Vlaams Fonds onder druk van de

acties 20 miljoen euro extra. Maar gaandeweg, naarmate de administratie vorderde met de berekening van de dagprijzen, bleken die middelen ontoereikend te zijn om de beloften uit te voeren. Daardoor werd het dossier met de maand zwaarder.

Tegelijk werd gewerkt aan een omzetting van het principiële akkoord in regelgeving. Ook daarvoor werd via een grote straatactie op 26 maart 2004 nog een duwtje in de rug gegeven. In de regelgeving werd een termijn ingeschreven binnen dewelke een dagprijsdossier moet afgerekend zijn. Daardoor hadden we meteen een instrument in handen om het Vlaams Fonds in gebreke te stellen toen bleek dat veel voorzieningen op 30 juni 2004 hun dagprijsdossier 2001 niet uitbetaald kregen, ook al was het dossier reeds betekend. We riepen onze voorzieningen op om het Vlaams Fonds officieel in gebreke te stellen. Meteen verhoogden we de druk op de nieuwe Vlaamse regering om bij de eerste begrotingscontrole middelen bij te passen om de wettelijke verplichting na te komen. En met succes!

Het Fonds kreeg de nodige middelen om 2001 af te rekenen en ook reeds een deel van de dossiers 2002. Ook in de begroting 2005 werden bijkomende middelen voorzien. De keerzijde van de medaille is minder fraai. Ook voor onze sector moesten besparingen worden doorgevoerd in de begroting 2005. We betreurden dit ten zeerste en maakten onze reactie over aan de minister.

De sector tewerkstelling

De overheveling van de sector professionele integratie naar het beleidsdomein Economie, Werkgelegenheid en Toerisme is reeds jaren aangekondigd

en blijft onze aandacht opeisen. Zo werd het afgelopen jaar het nieuw decreet VDAB goedgekeurd, waarin ook verwezen wordt naar onze organisaties. Deze bestuurlijke hervorming mag geen afbreuk doen aan de huidige vraaggestuurde begeleiding van personen met een handicap naar tewerkstelling en aan de rechtszekerheid van de diensten. Om onze visie kracht bij te zetten, traden wij onder meer in overleg met diverse verantwoordelijken binnen het kabinet Tewerkstelling, de VDAB en met vakbondsgemandateerde leden van het beheerscomité van de VDAB. Samen met PPG, ATB-diensten Vlaanderen en SLN werd er een gezamenlijk *memorandum* opgesteld. En dankzij de VCSPO doen wij onze inbreng binnen de SERV en de werkgroep diversiteit personen met een handicap.

Om te anticiperen op hun opdracht binnen het departement Tewerkstelling werkte het comité consultatiebureaus een standpunt uit betreffende 'de toewijzing van ondersteuning op het vlak van arbeidsintegratie' naast het eerder uitgewerkte standpunt betreffende 'integrale diagnostiek' als brug tussen de departementen Welzijn en Tewerkstelling. De standpunten werden reeds ingebracht in diverse belangrijke fora.

De revalidatiecentra: besparingen en audit

Dit jaar startte in mineur voor de revalidatiecentra. Vanaf 1 januari 2004 werd een moratorium ingevoerd in de sector. Hierdoor gebeurde er voor de centra geen aanpassing van hun forfaitprijs aan de hogere kosten! Tegelijkertijd werd een nieuwe audit in de sector aangekondigd. Afhankelijk van de resultaten van deze audit zou het moratorium opgehe-

ven worden. De sector reageerde heftig en maakte zijn bemerkingen over aan de minister. Aanvankelijk kregen we de indruk dat men niet gehaast was om met de audit te starten. Er dreigden acties. Uiteindelijk werd de audit eind juni 2004 afgewerkt en werd het moratorium in september opgeheven. Minister Demotte distilleerde uit de audit een aantal punten waaraan hij de komende jaren wil werken. Voor onze centra zijn daarin belangrijk: de financiering, de doelgroepen, de spreiding van de centra. Op al deze punten zullen wij ons de komende maanden grondig voorbereiden.

Ondertussen was naar aanleiding van die andere studie over de leefbaarheid en de kwaliteit in de centra voor spraak- en gehoorgestoorden en personen met een mentale handicap een werkgroep "mono-multi" opgericht in het RIZIV. In deze werkgroep wordt onderzocht welke taal- en leerstoornissen behandeld kunnen worden door de zelfstandig werkende logopedisten (monodisciplinaire behandeling) en welke stoornissen door de centra behandeld moeten worden

(multidisciplinaire behandeling). Daarnaast kreeg deze werkgroep ook de opdracht om inzake stotteren een duidelijke aflijning te maken tussen mono- en multidisciplinaire behandeling. Het Discussieforum bereidde onze standpunten grondig voor. Nadat de eindconclusies geformuleerd waren distantieerden de zelfstandig werkende logopedisten zich plots van het resultaat! Dit leidde tot heel wat ongenoegen. Uiteindelijk heeft het RIZIV beslist de conclusies van de werkgroep inzake stotteren in de revalidatieovereenkomsten in te voegen. De sector zal zich grondig bezinnen over de zinvolheid om in dit overlegforum verder te werken aan een aflijning van de doelgroep.

INFO

*diane.serneels@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 26,
hilde.verstricht@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 27, en
krista.telemans@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 28.*

GEZINSONDERSTEUNING

2004 was een verkiezingsjaar op Vlaams niveau. Op een sectorale ledenvergadering gezinsondersteuning werd het *memorandum* voor de sector besproken, bediscussieerd, aangepast en goedgekeurd. Naast specifieke punten voor de CKG (centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning), CIG (centra integrale gezinszorg) en DGP (diensten voor gezinsondersteunende pleegzorg) bevat het hoofdstukken over het maatschappelijk belang en de positionering van de gezinsondersteuning, de leefbaarheid van de voorzieningen, de problemen inzake arbeidstijd, knelpunten bij de realisatie van de integrale jeugdhulpverlening en de relatie met de overheid. Op deze sectorale ledenvergadering werd Jean Vanisterdael uitvoerig bedankt voor de bewezen diensten als sectorvoorzitter en nam Agnes Vanstraelen officieel de fakkel over.

De ontwikkelingen in de Integrale Jeugdhulpverlening werden van nabij opgevolgd. De sector wordt er immers volledig door gevat. Dit vroeg van de centra een enorm engagement.

In 2003 besliste de Vlaamse regering een anciënniteitsparameter toe te voegen in het erkennings- en subsidiëringsbesluit van de CKG. Dit werd in 2004 regelgevend (besluit van de Vlaamse Regering van 28 mei 2004) en administratief correct uitgevoerd. In het kader van de leefbaarheid van voorzieningen werd een financiële commissie opgericht: deze wil, op basis van een financiële analyse, komen tot een kwaliteitsnormenmodel voor de sector gezinsondersteuning. Binnen de commissie werden twee werkgroepen samengesteld: één voor de CKG en één voor de CIG, de DGP kunnen aansluiten bij de werkgroep pleegzorg.

CKG

Dialog met Kind & Gezin

In 2001 installeerde Kind & Gezin een **dialoggroep** met vertegenwoordigers van het werkveld en de administratie om voorbereidend werk te leveren voor het opstellen van een concept- en profile-ringstekst van de CKG's. De Raad van Bestuur van Kind & Gezin keurde in 2002 deze concepttekst, waarin eveneens een eerste aanzet werd gegeven tot de modulering van de CKG's, goed. Deze tekst werd over het algemeen aanvaard

door de sector. Op het vlak van de ambulante begeleiding werd de tekst als duidelijk en positief ervaren. Toch waren er een aantal knelpunten. Zo stelden we voor een aantal indicaties aan te passen of te wijzigen om tegemoet te komen aan actuele noden bij gezinnen en om te voorkomen dat gezinnen met problemen in de kou blijven staan. Deze aanpassingen werden door Kind & Gezin in 2004 doorgevoerd. Verder wil men blijven waken over het preventief mandaat van de CKG's omwille van de positionering binnen Kind & Gezin en het geloof in de

maatschappelijke behoefte aan hulp bij opvoedingscrisisen.

Waar de dialooggroep oorspronkelijk bedoeld was als een tijdelijk overleg met één bepaalde doelstelling en beperkt bleef tot de CKG's, werd dit nu uitgebreid tot een structureel overleg over allerhande onderwerpen en werden de DGP (gezinsondersteunende pleegzorg) eraan toegevoegd. Dit **forum** werd eind 2004 geïnstalleerd. Bij de samenstelling werd naast vertegenwoordigers van Kind & Gezin naar een evenwicht gezocht tussen directies en stafleden van voorzieningen, samen met stafleden van de koepeis. We beschouwen dit als een erg belangrijke stap: een zorgvuldig beleid kan immers enkel gerealiseerd worden mits een goed overleg met het werkveld.

Samenwerking CKG – kinder(dag)opvang

Om meer preventief te werken in de CKG's en een betere samenwerking en afstemming te realiseren tussen de kinderdagopvang en de CKG's werd een projectvoorstel ingediend bij Kind & Gezin, waarbij een **pedagogisch consult** in verschillende bij de samenwerking betrokken kinderdagverblijven zou kunnen gerealiseerd worden door een CKG. Tussen de CKG en de kinderdagopvang heeft altijd een grijze zone bestaan, waar beide dienstverleningen elkaar ontmoeten. Met de toenemende behoefte aan (flexibele) kinderopvang voor bijzondere doelgroepen, en met de toenemende vraag naar opvoedingsadvies en -ondersteuning in de dagopvang enerzijds, en de herziening van de opdracht van het CKG anderzijds, is dit raakvlak manifester dan ooit. Om nieuwe vragen, die zich in dit veld situeren, op een efficiënte, klantvriendelijke manier te beantwoorden, is een samenwerking tussen beide sectoren

noodzakelijk. Jammer genoeg werd dit project niet weerhouden door Kind & Gezin.

Kwaliteit en erkenningen

De CKG's werkten in 2004, zoals door de regelgeving bepaald, hun kwaliteitshandboek af. Om de inspectie en de erkenningen van de centra hierop te kunnen afstemmen, werden de erkenningen van de CKG, die vervielen op 31 december 2004, verlengd tot 31 december 2005. In de loop van 2005 zullen alle CKG geïnspecteerd worden in functie van een advies tot verdere erkenning.

DGP

2004 was voor de gezinsondersteunende pleegzorg een erg belangrijk jaar: men kreeg een weliswaar kleine, maar bijkomende subsidie voor personeelskosten, en werkingskosten voor werving, selectie en vorming van de pleeggezinnen. Daarnaast finaliseerde men het conceptueel kader, zoals dat reeds vroeger gemaakt werd voor de CKG's, waarbij de naam 'diensten voor private gezinsplaatsing' veranderde in '**diensten voor gezinsondersteunende pleegzorg**'. Een naam die de lading beter dekt. Men richt zich via deze doelgroepomschrijving tot gezinnen met kinderen, in al hun diversiteit, waar omwille van een verzwaarde draaglast het opvoedingsgebeuren voor ouders en/of kind vastloopt of dreigt vast te lopen, en waarbij er (op korte termijn) voldoende opvoedingsperspectief is binnen het eigen gezin. Men omschrijft er eveneens de positieve en negatieve indicaties voor gezinsondersteunende pleegzorg versus CKG-residentiële hulp.

Kind & Gezin ontwikkelde voor deze diensten wel een **experimentele regelgeving**, wat bemoedigend is omdat men hierdoor het statuut van de

diensten verbetert, maar het blijft jammer dat men politiek niet de keuze gemaakt heeft dit te verankeren in een besluit van de Vlaamse Regering.

CIG

Nadat in 2002 de kwaliteitshandboeken werden afgewerkt, werden de 6 CIG in 2003 als eerste van onze sectoren geïnspecteerd volgens het nieuwe inspectiemodel. Voorzieningen bereidden zich voor op het aantoonbaar maken van kwaliteitseisen. Dit proces werd met de voorzieningen en de inspectie geëvalueerd. Onverwachts dienden de CIG vóór 1 april 2004 een uitgebreider aangifte van de jaargegevens te doen op basis van een nieuw door de administratie ontwikkeld model. Omdat dit niet onmiddellijk haalbaar was, vroeg en verkreeg men uitstel.

Ondertussen werkten de CIG verder aan een gezamenlijke *profielingstekst*. Hierin wordt naast een omschrijving van de opdracht, de inhoud en het zorgaanbod van een CIG, de positionering aangegeven van de CIG in het welzijnslandschap en in de integrale jeugdhulpverlening. In het kader van het Beter Bestuurlijk Beleid betrachden de CIG een stabiele plaats binnen het beleidsdomein (IVA) Jongerenwelzijn. Daartoe zullen in 2005 de nodige stappen gezet worden.

INFO

jan.bosmans@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 24,
eddy.vandenhove@vlaamswelzijnsverbond.be, tel. 02 507 01 23.

Foto: WA - Chris Bullé

KINDERDAGOPVANG

2004 was voor de sector kinderdagopvang niet meteen een jaar om te onthouden. Zoals vaker in een verkiezingsjaar was er op beleidsvlak weinig nieuws te rapen. De meeste maatregelen die voor de sector genomen werden kaderden in vroeger genomen beleidsopties of voerden vroeger genomen beslissingen verder uit. Denken wij maar aan het decreet over de dienstencheques en de toekenning van ondersteuning voor flexibele opvang in kinderdagverblijven en initiatieven voor buitenschoolse opvang. Voor meer toekomstperspectief was het wachten op de nieuwe minister Vervotte, die de krachtlijnen van haar beleid zelf toelichtte op de jaarlijkse sectorale ledenvergadering.

Of het in de voorzieningen dan rustig was? Zeker niet! Het beheer en de organisatie van goede toekomstgerichte kinderopvang, die aansluit bij de lokale noden, wordt steeds complexer en vraagt steeds meer inzet van alle medewerkers. Bovendien moest het kwaliteitshandboek in 2004 af zijn en in praktijk gebracht worden, wat nog maar eens meerwerk meebracht. Druk dus, zeker in de diensten voor opvanggezinnen waar er maar geen einde lijkt te komen aan de toepassingsproblemen van de sociale bescherming voor onthaalouders.

Geen commercialisering van zorg!

De sector kinderopvang vloog er meteen in met de actie van 30 januari 2004 tegen de invoering van dienstencheques voor kinderopvang. In uitvoering van een resolutie van de werkgelegenheidsconferentie van 19 oktober 2003 besliste de Vlaamse regering een eigen systeem van *dienstencheques* uit te werken voor kinderopvang en andere vormen van zorg aan huis. Het Vlaams Welzijnsverbond was mee van de eersten om tegen deze beslissing te reageren. Het systeem is niet alleen te duur - met het voorziene budget zou-

den veel meer structurele opvangplaatsen kunnen worden gecreëerd - wij vrezen vooral dat een dergelijke regeling de deur open zet voor een verregaande commercialisering van de zorg, met alle gevolgen van dien voor de kwaliteit van de dienstverlening.

Wij kregen steun voor ons standpunt van andere verenigingen en organisaties in de zorgsector en een aantal universiteitsprofessoren. Samen sterk! Op 30 januari organiseerde het Platform voor Solidaire Zorg een *protestactie*. Met succes. Het decreet over de dienstencheques kinderopvang kwam er dan wel, maar de nieuwe Vlaamse regering wil alvast geen haast maken

met de verdere uitvoering ervan. De verbondswerkgroep, die tijdelijk op non-actief werd gezet, zal het beleidswerk van nabij opvolgen.

Druk, drukker... drukt in diensten voor opvanggezinnen

Dat de werkdruk in diensten voor opvanggezinnen hoog ligt, is al lang geen nieuws meer. Zelfs vóór de weravingsproblematiek de werking begon te beheersen, was het voor de dienstverantwoordelijken al heksenwerk om de begeleidingsopdracht en alle coördinatie- en administratieve taken rond te krijgen binnen de voorziene tewerkstellingstijd. Met de invoering van de sociale bescherming van de onthaalouders in 2003 en de aanhoudende implementatieproblemen was het hek helemaal van de dam. Ondanks de versoepeling van een aantal werkingsvoorwaarden bleef de werkdruk stijgen tot ver boven het alarmpeil.

Uiteindelijk vond de sector toch gehoor voor zijn klacht. Begin 2004 belastte Kind & Gezin het Hoger Instituut voor de Arbeid (HIVA) met een diepgaand onderzoek naar de oorzaken en de beleving van de werkdruk in diensten. De resultaten liegen er niet om. Ondanks verschillen tussen de diensten, die vooral te maken hebben met de organisatiestructuur, de mogelijkheden voor bijkomende ondersteuning, de marktomgeving en de concrete personeelssituatie, vinden alle diensten dat ze overvraagd worden. Het onderzoek bevestigt de feiten: de werkdruk in diensten voor opvanggezin ligt te hoog om werkbaar te zijn, of om het met de woorden van de onderzoekers te zeggen: de verwachtingen van de overheid overtreffen de draagkracht van de diensten. Wat de beleving betreft valt vooral de onvrede

op over de complexe administratieve taken, die ten koste gaan van de begeleidingsopdracht. Aansluitend bij de vaststellingen formuleren de onderzoekers nog een aantal beleidsaanbevelingen om de situatie in de diensten recht te trekken.

De boodschap is overgekomen! Nog voor de resultaten van het onderzoek algemeen bekend waren, richtte Kind & Gezin een werkgroep op om het HIVA-onderzoek op te volgen. De werkgroep, waarin alle koepels vertegenwoordigd zijn, moet zowel korte als lange termijn voorstellen voor werkdrukverlaging in diensten voor opvanggezinnen uitwerken. Het eerste luik, de korte termijnopties waren bij de redactie van het jaarverslag al klaar, en als alles volgens plan verloopt, zullen deze beleidsadviezen binnenkort voorgelegd worden op de nieuw samengestelde Raad van Bestuur van Kind & Gezin.

Op de lange termijn voorstellen is het nog even wachten. Niet alleen omdat het overleg nog maar pas is gestart, maar het gaat hier om een grondige herziening van de erkennings- en subsidiëeringsvoorwaarden. Reden genoeg om niet over één nacht ijs te gaan en alle voorstellen grondig te analyseren. Een verbondswerkgroep, waarbij alle aangesloten diensten betrokken worden, bereidt de besprekingen voor. Het spreekt voor zich dat de leefbaarheid en de rechtszekerheid van kleinere diensten daarbij belangrijke aandachtspunten zijn.

Besparingen in de buitenschoolse opvang

Ondertussen werden midden de zomervakantie alle buitenschoolse opvanginitiatieven, die subsidies ontvangen van het Fonds voor Collectieve Uit-

rustingen en Diensten, opgeschrikt door een brief waarin besparingsmaatregelen werden aangekondigd voor een totaal bedrag van 4,5 miljoen euro. Een eerst reeks besparingen gingen in op 1 september, de volgende op 1 januari 2005.

Het Vlaams Welzijnsverbond heeft hier meteen op gereageerd en de tweede reeks financiële maatregelen werden uiteindelijk herzien, zodat het subsidieverlies voor sommige voorzieningen minder drastische gevolgen heeft. Toch zijn het voornamelijk deze besparingen die nu alle voorzieningen – zeker naar de toekomst toe – zullen treffen, want door het invoeren van een geplafonneerde enveloppenfinanciering voor de loonkosten, zullen de subsidies de effectieve loonkosten niet meer volgen. Voor het Vlaams Welzijnsverbond is dit onaanvaardbaar en bij de betrokken instanties werd – en wordt nog steeds – de druk hoog gehouden, zodat als nog een financiële oplossing kan gevonden worden.

Beroepsprofiel begeleider(st)er in de buitenschoolse kinderopvang (BKO) en titel van beroepsbekwaamheid in ontwikkeling

In 2001 werd reeds in samenwerking met de sector het beroepsprofiel van de begeleid(st)er in de kinderopvang opgesteld door de SERV. In dit document zijn de taken en competenties van een begeleidster voor de verschillende settings van het formele opvanglandschap (kinderdagverblijven, initiatieven buitenschoolse opvang (IBO's) en particuliere opvanginitiatieven) samen beschreven. Ondertussen werd door het Vlaams parlement het decreet betreffende het verwerven van een titel van beroepsbekwaamheid gestemd.

Nog een ander beleidsinitiatief is het besluit dat de loonsharmonisering van begeleidsters BKO, tewerkgesteld bij lokale besturen, regelt en waaraan de Vlaamse regering haar principiële goedkeuring heeft gehecht. Het komt er op neer dat de huidige begeleidsters via een evaluatie van hun ervaring een titel van beroepsbekwaamheid en bijhorende salarisinschaling zullen krijgen.

In het kader van voornoemde beleidsmaatregelen werd het Vlaams Welzijnsverbond als één van de vertegenwoordigers van de sector gevraagd om binnen de SERV het beroepsprofiel van de begeleidster BKO mee uit te werken. Dit beroepsprofiel met de concrete competenties die nodig zijn voor de buitenschoolse opvang werd in december opgesteld en is de eerste stap in het ontwikkelen van een titel 'begeleider buitenschoolse kinderopvang'. Een tweede stap is het ontwikkelen van een standaard voor het beoordelen van deze competenties. Dit is werk voor 2005...

Modulaire uitbouw kinderopvang: een nieuw toekomstperspectief?

Visieontwikkeling is een vaste pijler binnen de verbondswerking. Een visie is immers meer dan een theoretisch model: het moet een kader bieden voor de dagelijkse werking van de voorzieningen en zet meteen de bakens uit voor het beleidsvoorbereidende werk. Met de toekomstvisie op een modulaire uitbouw van kinderopvang in Vlaanderen heeft de sector kinderdagopvang dan ook een belangrijk instrument uitgewerkt voor toekomstige verbondsacties. Met deze visie, die al overgemaakt is aan de betrokken beleidsinstanties, wil

het verbond alvast het overleg over de actualisering van de regelgeving aan-zwengelen.

Rond de traditionele dagopvang zijn er in de loop van de jaren heel wat nieuwe dienstverleningen ontstaan. Een trend die zich in de toekomst zeker nog zal doorzetten. De meeste voorzieningen trachten in te spelen op nieuwe opvangvragen en doelgroepen die zich aandienen, maar de strakke organisatie en het gebrek aan afstemming tussen de regelgevingen voor de verschillende opvangvormen remmen de dynamiek van het veld af. Die vaststelling én de beleidsintentie om op termijn een bredere regelgeving voor de globale sector uit te werken, zette het verbond aan om pro-actief werk te maken van een eigen visie op kinderopvang. Uitgaande van een omgevingsanalyse en onze visie op kwaliteitsvolle opvang konden wij het belangrijkste tekort van het huidige opvanglandschap benoemen, nl. de verticale structuur. De oplossing lag dan ook voor de hand. In plaats van te denken in termen van voorzieningen met strak omschreven werkingsmodaliteiten, zetten wij de dienstverlening, de inhoudelijke zorg centraal. Dit criterium sluit niet alleen beter aan bij de praktijk, het laat ook een soepeler organisatie toe en creëert meer ruimte voor netwerking.

Nieuwe Vlaamse regering, oude wensen

Bij verkiezingen horen memoranda. In de aanloop naar de Vlaamse verkiezingen van juni 2004 heeft de sector kinderopvang, zoals de andere verbondssectoren zijn *eisen* aan de Vlaamse regering geactualiseerd. Daarbij werd uitgegaan van de *knelpuntennota* 2003, die jammer genoeg nog erg actueel bleek. Het directiecomité koos uiteindelijk voor een beperkt aantal, maar algemeen belangrijke aandachtspunten, die de dynamiek in de globale sector en de diverse deelsectoren moet herstellen.

Nieuw is het *gemeenschappelijke memorandum* dat de sector kinderdagopvang samen met PPJ en VVSG uitwerkte. Deze samenwerking kadert niet alleen in de algemene optie van het verbond rond samenwerking. Frontvorming over gemeenschappelijke probleemsituaties en eisen kan de invloedssfeer van de sector bij de overheid alleen versterken. Voor herhaling vatbaar dus!

INFO

jan.bosmans@vlaamswelzijnsverbond.be, tel. 02 507 01 24

jeannine.vandenbroucke@vlaamswelzijnsverbond.be, tel. 02 507 01 21, ann.vandenbrande@vlaamswelzijnsverbond.be, tel. 02 507 01 42.

VRIJWILLIGERSWERK

De commissie vrijwilligerswerk: een echte werk-groep

In 2003 ontstond de gezamenlijke commissie autonoom en ingebouwd vrijwilligerswerk. Bij het overschouwen van het voorbije jaar 2004 kan er toch gepleit worden voor een waardige onder-titel, namelijk: werk-groep, want in de sector vrijwilligerswerk is het inherent en vanzelfsprekend om de daad bij het woord te voegen!

De maandelijkse samenkomsten van deze werkgroep worden door de deelnemers ervaren als een unieke forum, waar kan uitgewisseld worden over diverse thema's uit het vrijwilligerswerk. Denken we maar aan de inleiding over de plaats van het vrijwilligerswerk in de integrale kwaliteitszorg en rond kwaliteit in vrijwilligerswerk of aan het gesprek rond "ingebouwd versus autonoom vrijwilligerswerk: een achterhaald onderscheid?" Naast inhoudelijke thema's kwam op zeer gezette tijdstippen het beleid betreffende het vrijwilligerswerk op zeer alerte wijze ter sprake. Zo werd ter gelegenheid van 5 december, de internationale dag van de vrijwilliger, een uitgebreide brief geschreven naar de kersverse minister Vervotte waarin we onze bekommernissen uit de doeken deden.

Ter gelegenheid van de Vlaamse verkiezingen werd een *Memorandum* opgesteld met onze belangrijkste aandachtspunten:

- een statuut voor de vrijwilliger
- een breed ondersteunend en faciliterend beleid
- bijsturing van het decreet
- substantiële verhoging van het budget

Bij het begin van het nieuwe schooljaar deden we een oproep naar kandidaten voor onze commissie en we waren tevreden met de positieve respons en constructieve inbreng.

Het onderzoeksproject bleef geen dode letter

Via een actieve bevraging bij 40 leden vrijwilligersorganisaties (in het najaar van 2003) kwam er een onderzoeksrapport tot stand waarin de concrete behoeften in kaart werden gebracht: de nood aan een beroepskracht, rekrutering, onvoldoende financiële middelen, de vraag naar informatie en uitwisseling tussen coördinatoren, aangepaste vorming voor vrijwilligers, enz... In de loop van 2004 werd dit *onderzoeksrapport* op diverse plaatsen voorgesteld en besproken (de Raad van Bestuur van het Vlaams Welzijnsverbond, het Sectoraal Directiecomité Kinderdagopvang, ...) en werden er verbetervoorstellen ontwikkeld in samenwerking met de commissie vrijwilligerswerk.

Om tegemoet te komen aan de vraag naar gerichte informatie rond het vrijwilligerswerk, rolde in oktober de (digitale) *nieuwsbrief 'Op Maat'* van de pers, die tweemaandelijks verschijnt. Op

Maat wordt naar alle leden verzonden zodat ieder die maar iets over vrijwilligerswerk wil weten, meteen geïnformeerd is. Naast nieuws over de Provinciale Steunpunten Vrijwilligerswerk vind je er de actualiteit van onze sector wat betreft: vorming, publicaties, studiedagen, enz. In de rubriek Focus wordt telkens een inhoudelijk thema belicht en onder Forum is er een kans om uit te wisselen, korte meldingen te doen en dies meer.

De behoefte aan uitwisseling tussen coördinatoren vrijwilligerswerk werd geconcretiseerd in een proefproject, **Contactgroep** genoemd, dat de verantwoordelijken van de vrijwilligersorganisaties uit de gehandicaptenzorg van Oost- en West-Vlaanderen samenbracht.

Wat **rekrutering** betreft, wordt voorzien in een **brochure** met handige tips die in het voorjaar van 2005 zal uitkomen.

Een krachtig vervolg voor Empowerment

Sedert een aantal jaren kan het Vlaams Welzijnsverbond, dankzij een zelfde trouwe sponsor, het vormingsaanbod rond Empowerment bij heel wat vrijwilligersorganisaties laten plaatsvinden.

De evaluaties hiervan blijven bijzonder positief, want op deze manier konden heel wat organisaties hun vrijwilligers 'in kracht stellen' en helpen werken aan een emanciperende basishouding, waardoor zij anders leren omgaan met de mensen die zij pogen bij te staan.

In 2004 liep dit **vormingsaanbod** door en konden een zevental organisaties rekenen op een unieke vormingsreeks. De aanzet werd gegeven voor de opstart van een **intervisiegroep** voor de begeleiders van organisaties die verder willen werken en dit ideeëngoed in hun werking willen implementeren. Deze **intervisiegroep** is gepland in het voorjaar van 2005 in het TPC te Antwerpen. De doelstelling van deze groep bestaat erin de coördinatoren van het vrijwilligerswerk te ondersteunen in hun eigen werking inzake de empowerende vaardigheden, alsook om Empowerment als methodiek én als proces dichter of concreter bij de eigen vrijwilligerswerking te brengen.

INFO

Myriam Vanden Nest, stafmedewerker tot maart 2005

*ludo.decort@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 39*

CENTRUM VOOR ETHIEK EN ZINGEVING IN HET WELZIJNSWERK

Vele welzijnswerkers hebben een natuurlijk aanvoelen dat doorheen hun werk ook waarden en ethische oriëntaties meespelen, dat ogenschijnlijk eerder technische vragen van mensen vaak levens- en zingevingsvragen verbergen, dat er meer is dan methodieken en kwaliteitseisen... Het C.E.Z. wil de uitdaging aangaan om mee te zoeken naar voorwaarden om de bespreekbaarheid van deze elementen in het welzijnswerk te bevorderen.

Het C.E.Z. is een samenwerkingsproject van het Verbond van Instellingen voor Welzijnswerk (V.I.W.) en het departement Sociale School van de Ehsal Hogeschool te Brussel in het kader van het Vlaams Welzijnsverbond. De dagelijkse werking van het C.E.Z. wordt waargenomen door een autonome stafvergadering.

In de 'denkgroep' met praktijkwerkers en docenten uit de opleiding werd onder meer verder nagedacht over het ambivalente van religieuze zingeving, het belang van een visie op ethiek vanuit het voorzieningsbeleid, zorgethische cirkels en empowerment, de zorgethische benadering, en het omgaan met zingevingsvragen binnen de hulpverlening.

Op 12 maart 2004 organiseerde het C.E.Z. een 'blikopener' over 'Het statuut van de minderjarige in de hulpverlening'. Er was een algemene inlei-

ding van Carine De Wilde en reflecties hierop door Jan Bosmans (juridische bemerkingen) en Guido Carrette (vanuit een zorgethische visie). Achteraf werd door een werkgroep verder ingegaan op de inhoud van deze blikopener en de verschillende vragen die vanuit het geïnteresseerde publiek gesteld werden. Deze werkgroepvergadering resulteerde in een nota die aan alle aanwezigen bezorgd werd.

De CEZ-medewerkers werken mee aan de voorbereiding van de vergaderingen van de **Ethische Commissie** van het Vlaams Welzijnsverbond en van het bureau, verzorgen er de verslaggeving en de opvolging van, én werken een aanbod uit om mee te helpen aan de implementatie van de adviezen naar de voorzieningen toe. De CEZ-staf stond onder meer in voor de organisatie van de studiedag 'Horen, zien en... spreken' op 14 oktober en voor de eindredactie van het themanummer van het Tijdschrift voor

Welzijnswerk hierover. Het CEZ heeft rond dit thema reeds in 2003 gewerkt (met o.m. een blikopener met de voorstelling van het Daphne-project en de redactie van een uitgebreide 'Informatief' hierover) en zal hieraan ook in 2005 nog aandacht schenken (o.m. met een viertal intervisiebijeenkomsten rond de betreffende smk en procedure voor de Vlaams Fonds-voorzieningen).

Ook rond het volgende thema van de Ethische Commissie, nl. **beroepsgeheim en privacy**, is het CEZ reeds enige tijd actief. Denken we maar aan het draaiboek 'Privacybescherming bij verwerking van persoonsgegevens binnen het welzijnswerk' van de hand van Guido Carrette en de rubriek met meest

gestelde vragen over privacy op de website van het Verbond, waarmee in 2004 begonnen werd.

Op deze manier realiseert het C.E.Z. ook één van zijn voornaamste doelstellingen: de ethische reflectie stimuleren en komen tot ethische afspraken rond dagdagelijkse werkingsaspecten in de hulpverlening.

INFO

*ludo.decort@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 39 en
fons.geerts@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 29.*

- Na de geslaagde studiedag over het ethisch advies nr. 2 mocht met de minister en de voorzitter van de Ethische Commissie getoost worden.

ETHISCHE COMMISSIE

De Ethische Commissie van het Vlaams Welzijnsverbond brengt de knowhow bijeen van vertegenwoordigers van de sectoren, gebruikersverenigingen en experts en werkt in opdracht van de Raad van Bestuur voorstellen tot ethische adviezen uit, die dan door de Raad kunnen bekrachtigd worden en aan de leden van het Verbond aangeboden worden.

Na het eerste advies over 'Opnamevrijheid - opnameplicht' (januari 2003) werd gestart met de bespreking rond 'Omgaan met vermoedens van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel misbruik'. Deze bespreking werd in 2004 afgerond en het advies werd in juni door de Raad van Bestuur van het Verbond bekrachtigd en via een Informatief (nr. 2004/109 van 8 juli 2004) aan alle leden overgemaakt.

Op 14 oktober 2004 werd het advies voorgesteld op een studiedag met als titel: "Horen, zien en... spreken". Geïnteresseerden vinden een *kort verslag*, zoals dit verschenen is in 'de facto' nr. 38 van oktober-november 2004, op de website. In een *themanummer* van het Tijdschrift voor Welzijnswerk (Jg. 28, nr. 264, december 2004) werd de integrale tekst van het advies opgenomen, evenals een aantal bijdragen van de studiedag. Het gaat hier om de lezingen van Peter Adriaenssens over 'De ontwikkeling van een zorgtraject' en van Frank Hutsebaut over 'De justitiële benadering' en bijdragen over de 'andere kant' van de seksualiteit, de zorg voor jonge kinderen en voor personen met een NAH, arbeidsrechtelijke aspecten en verantwoordelijkheden van de werkgever, kwaliteitsbeleid en crisiscommunicatie.

In 2004 gingen vijf plenaire en vijf bureauvergaderingen door, evenals drie 'werkgroepvergaderingen' waarin stilgestaan

werd bij de logica van de zorg, het 'ethisch begeleidingsmodel', zoals dit verscheen in de VVJG-publicatie "Relatiebekwaamheid en zinvolle seksualiteitsbeleving bij mensen met een mentale handicap" (en dat aan actualisering toe is...), het specifieke van de 'grenzen' van seksualiteit en de algemene omgangscultuur in voorzieningen. Nadat het tweede advies was afgewerkt, werd gestart met de eerste besprekingen rond 'privacy en beroepsgeheim' in de hulpverlening.

De verschillende adviezen van de Ethische Commissie worden opgenomen in een *ringmap*, die op het Verbond te bestellen is. Momenteel bestaat deze ringmap uit een woord vooraf, een toelichting bij de opdracht, de samenstelling en de werking van de Ethische Commissie en de teksten van het eerste advies over 'Opnamevrijheid - opnameplicht' en het tweede advies over 'Omgaan met vermoedens van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel misbruik'.

Zowel het Advies als de studiedag over 'Omgaan met vermoedens van seksueel grensoverschrijdend gedrag' werden erg gewaardeerd door de leden. Het is nu aan hen om er in de eigen voorziening op een geëigende manier werk van te maken!

INFO

ludo.decort@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 39

FINANCIEEL

Financiële analyse

Naar goede gewoonte werd in 2004 opnieuw werk gemaakt van een financiële analyse van de sectoren. Samen met DEXIA werd de sector gehandicaptenzorg doorgelicht. Voor jeugdbijstand en kinderopvang werd samengewerkt met studenten van EHSAL in het

kader van hun eindwerk. Binnen de sector gezinsondersteuning zijn de voorbereidingen voor een gelijkaardig onderzoek van start gegaan.

Voor de drie sectoren die nu reeds over een financiële analyse beschikken, hebben we de volgende **responsgraad**:

	DEELNEMERS	% TOV VL CAPACITEIT	% TOV LEDEN VVV
GZ	77	56,75%	76,93%
BJB	47	35,34% excl PLZ	59,91%
KO	45	7,27%	28,33%

Voor gehandicaptenzorg en jeugdbijstand is de responsgraad goed. De lage respons bij kinderopvang zorgt er voor dat de steekproef weinig betrouwbaar is. Het is dan ook moeilijk om voor deze sector betrouwbare conclusies te trekken.

De analyses hebben andermaal aangevoerd dat de financiële situatie binnen de voorzieningen niet zomaar als positief of negatief kan bekeken worden. **De resultaten dienen geïnterpreteerd te worden binnen de context waarin de voorzieningen werken**, met name het huidige subsidiesysteem. De knelpunten hierin zullen in grote mate de resultaten van de financiële doorlichting bepalen. Immers de voorzieningen dienen zich aan te passen aan deze knelpunten of dienen deze, op de een of andere manier, te overbruggen, willen ze kunnen overleven.

Het huidige **subsidiesysteem** heeft een aantal gevolgen of **consequenties** betreffende de financiële structuur van de voorzieningen. Enerzijds zullen de voorzieningen trachten om een overschot te genereren, zodat het eigen vermogen toeneemt. Dit is nodig om het eigen aandeel in investeringsinspanningen te financieren. Het gedeelte van de investeringen dat niet via VIPA gefinancierd wordt, zou eventueel ook via lange termijn leningen kunnen overbrugd worden. Zulke oplossing gaat echter gepaard met een intrestlast waarvoor geen tussenkomst is voorzien in de subsidiëring. Concreet komt dit dan ook neer op een afkalving van de (reeds schaarse) werkingsmiddelen. In de analyse komt dit tot uiting in het grote aandeel van het eigen vermogen t.o.v. weinig vreemd vermogen. De

sectoren evolueren meer en meer naar een systeem van autofinanciering waarbij er weinig tot geen afhankelijkheid is van vreemd vermogen. Dit is een noodzakelijke evolutie wil de continuïteit van de sectoren gewaarborgd worden. Niettegenstaande de noodzaak hiervan zijn er toch een aantal voorzieningen die er niet in slagen om een overschot te genereren. Ongeveer 1 op 3 voorzieningen heeft af te rekenen met een negatief resultaat van het boekjaar.

Een tweede gevolg van het subsidie-systeem bestaat hierin dat voorzieningen in nog sterkere mate een "**besparingsmanagement**" gaan toepassen. Waar mogelijk wordt er op kosten en uitgaven bespaard. Gezien het merendeel van de uitgaven personeelsgebonden is, is dit niet evident. Bovendien kan de 'broeksriem' maar aangehaald worden, voor zover er nog ruimte is. Uit de analyse blijkt dat 78% van de voorzieningen af te rekenen heeft met een negatief werkingsresultaat. Ondanks het financieel en het uitzonderlijk resultaat zijn er nog 1 op 3 voorzieningen die het boekjaar afsluiten met rode cijfers. Voor deze voorzieningen zal het op termijn steeds moeilijker worden om de bestaande knelpunten te overbruggen.

Meerkostenanalyse en kostenevolutie

Uit de analyse komt naar voor dat het voor de voorzieningen niet evident is om een positief resultaat te realiseren. Dit heeft o.m. te maken met het gegeven dat de subsidiëring niet gebaseerd is op de reële kosten waarmee voorzieningen geconfronteerd worden. In 2003 werd gestart met een onderzoek om de discrepanties tussen de reële

kosten en de subsidiëring van BJB en GZ in kaart te brengen. Dit leidde tot de volgende vaststellingen: voorzieningen moeten voldoen aan steeds meer verplichtingen en vereisten zonder dat hiervoor enige vorm van compensatie voorzien is, wat tot gevolg heeft dat al te vaak roofbouw moet gepleegd worden op de huidige werking. Bovendien kunnen verschillende rubrieken geïdentificeerd worden die aanzienlijke meerkosten genereren. (Energiekosten, telefonie, afval- en containerkost, ...) De reële kostenevolutie van deze posten overschrijdt ruimschoots de evolutie van de gezondheidsindex (subsidie-evolutie).

In 2004 werd dit onderzoek afgerond en hebben we, samen met PPG, een concreet dossier neergelegd bij het VFSIPH.

Kwaliteitsnormenmodel BJB

Er komt heel wat op de sectoren af, zowel economische en technologische evoluties als evoluties in de zorg. Denken we hierbij maar aan flexibiliteit, zorgmodulering, integrale jeugdhulp, e.d. Tegelijkertijd wordt er nagedacht over een financieringssysteem dat in staat is om deze evoluties op te vangen en financieel te vertalen. Deze oefening kan echter slechts gebeuren indien de basis waarvan men vertrekt, met name de huidige subsidiëring, volstaat. En juist hier knelt het schoentje (zie bemerkingsen boven). Daarom werd binnen de financieel economische commissie BJB in 2003 begonnen met de ontwikkeling van een kwaliteitsnormenmodel. Dit model wil op basis van een aantal objectieve parameters een minimaal financieringskader uitwerken, nodig om de voorzieningen in staat te stellen om een kwalitatieve dienstverlening te bieden.

In 2004 werd de eerste versie van het kwaliteitsnormenmodel afgewerkt en voorgesteld tijdens een persontmoeting in Hasselt. In het model werd voor elke werkvorm binnen BJB aangegeven over welke werkingsmiddelen de voorzieningen dienen te beschikken om een kwalitatieve dienstverlening te kunnen aanbieden. Dit model vormt de basis om op termijn tot een structureel voldoende financiering te komen. Dit impliceert dat het model ook telkens dient aangepast te worden aan de bijkomende regelgeving en verplichtingen die opgelegd worden. Om deze continuïteit te kunnen garanderen zal het model in 2005 mee opgenomen worden in de financiële analyse.

FEC voor de sector Gezinsondersteuning

In navolging van de werkzaamheden in de andere sectoren (kinderopvang, gehandicaptenzorg en jeugdbijstand) werd in oktober 2004 gestart met een

financieel economische commissie van de sector gezinsondersteuning. De FEC heeft als opdracht de financiële situatie van de sector in kaart te brengen en een kwaliteitsnormenmodel of behoeftenmodel te ontwikkelen. In 2005 worden de eerste resultaten verwacht.

2005...

Opnieuw is er in 2004 heel wat werk geleverd om een zicht te krijgen op de financiële situatie van de sectoren en om hieromtrent een sterk dossier te kunnen opbouwen. In 2005 zal hierop verder gebouwd worden. Concreet betekent dit dat de financiële analyses binnen de sectoren verder zullen uitgebreid worden en dat het behoeftenmodel hierin zal geïntegreerd worden.

INFO

*johanna.ghesquiere@vlaamswelzijns-
verbond.be, tel. 02 507 01 22.*

INTEGRALE JEUGDHULP

De integrale jeugdhulp krijgt decretale basis

Begin 2004 was een spannende tijd voor de uitbouw van de integrale jeugdhulp. De legislatuur liep op zijn laatste pootjes; voor de integrale jeugdhulp was het er op of eronder. Zou het Vlaams parlement de voorliggende ontwerpen van decreet (kaderdecreet over de integrale jeugdhulp en, parallel daaraan een decreet over de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp) nog goedkeuren? De klok tikte genadeloos verder: op 30 juni 2004 stopten immers zowel het lopende decreet als het uitvoeringsbesluit. Zonder nieuw decreet zou er niets meer resten van het jarenlange en intense overleg- en denkwerk. Daarom werd er stevig doorgewerkt aan de consolidatie van de essentiële aspecten van integrale jeugdhulp.

De leden en vertegenwoordigers van het Vlaams Welzijnsverbond participeerden maximaal aan de diverse besprekingen, werkgroepen en stuurgroepen, en dit zowel op centraal als op regionaal niveau. Een zware bijkomende maar boeiende opdracht! Begin februari achtten we het nodig om onze Vlaamse parlementsleden op te roepen om effectief werk te maken van de continuering van de integrale jeugdhulp. Wanneer de door ons gevraagde aanpassingen zouden opgevolgd worden, waren de voorstellen van decreet voor ons een degelijke juridische basis om tijdens de volgende legislatuur op verder te werken. Er was ons inziens vol-

doende tijd en ruimte voorzien om tal van moeilijke issues verder uit te klaren of bij te sturen. De memorie van toelichting gaf trouwens heel wat bijkomend materiaal.

In opvolging van de eerste nota 'Integrale jeugdhulpverlening - Hoe verder?', bepaalden de sectorale directiecomités gehandicaptenzorg, bijzondere jeugdzorg en gezinsondersteuning en de raad van bestuur in maart hun houding tegenover de verdere realisatie van een integrale jeugdhulpverlening. Het Vlaams Welzijnsverbond blijft de integrale jeugdhulpverlening een belangrijke, maar complexe beleidsdoelstelling vinden: we vragen dan ook een redelijk ontwikkelingsplan (tot 2009), het opentrekken naar gans Vlaanderen, een formeel partnerschap als middenveldorganisatie... Het voorstel van het Vlaams Welzijnsverbond werd de basis om het middenveld systematisch te betrekken op deze ingrijpende ontwikkelingen.

De *standpunten* die we bij de uiteindelijke voorstellen van decreet formuleerden, vindt u terug op onze website onder de rubriek standpunten. Essentieel hierin zijn, naast onze constructieve medewerking als partner van de overheid, zeker en vast onze bezorgdheid over het vrijwaren van de identiteit van de betrokken sectoren, over de nog te ontwikkelen toegangspoort en last but not least, de rechtszekerheid en financiering van de bestaande hulpaanbieders. Ook de implementatie van het decreet over de

rechtspositie van de minderjarige moet verder verzorgd en ondersteund worden.

Oprichting commissie "int": intersectoraal, integraal én interverbondelijk

In mei 2004 werden zowel het kaderdecreet IJH als het decreet Rechtspositie Minderjarigen goedgekeurd. De raden van bestuur van het Vlaams Welzijnsverbond en van het Verbond van Verzorgingsinstellingen (VVI) besloten om voortaan een betere afstemming na te streven met betrekking tot de verdere opvolging van deze decreten. Ze richtten daarvoor de INT-commissie op, een interverbondelijke commissie voor de Integrale jeugdhulp. Deze commissie adviseert voortaan de raden van bestuur en omvat dus direct de sectoren van de gehandicaptenzorg, bijzondere jeugdzorg, centra geestelijke gezondheidszorg en kind en gezin. De commissie kreeg een omvangrijke opdracht mee: sectorale positionering en uitgangspunten met betrekking tot de

IJH verduidelijken; uitvoering van beide decreten opvolgen; evoluties op het werkteerrein opvolgen; evoluties en werking van de organen beleidsafstemming (regionale stuurgroepen, adviesraad, managementcomité) opvolgen; knelpunten concreet aanpakken (onder meer eigen initiatieven nemen); beleidsbeïnvloeding afstemmen; communicatie afstemmen; ontwikkelingsplan en tijdspad IJH bewaken; adviseren aan raden van bestuur.

In de commissie zetelen naast de algemene verbondsdirecties, de betrokken sector(onder)voorzitters, sectorcoördinatoren en respectievelijke stafleden. De sectorvoorzitters zitten om beurt de commissie voor. Op 19 oktober 2004 kwam de INT-commissie voor de eerste maal samen.

INFO

*jan.bosmans@vlaamswelzijnsverbond.be,
02 507 01 24*

KWALITEITSZORG

De regelgeving rond kwaliteitszorg

Eind 2003 werd het zogenaamde *geharmoniseerd decreet* betreffende de kwaliteit in de gezondheids- en welzijnsvoorzieningen goedgekeurd. Liet dit decreet lang op zich wachten, dan zag het er ook niet naar uit dat men vlug werk ging maken van de uitvoeringsbesluiten. Dit werd geapprecieerd door het werkveld, want de voorzieningen waren nog volop bezig hun kwaliteitssysteem uit te bouwen. Het kwaliteitsdecreet van 2003 legt sterk de nadruk op zelfevaluatie en legt een grotere verantwoordelijkheid bij de hoogste leiding van de voorzieningen. Het Vlaams Welzijnsverbond boodt daarom samen met VOCA Training en Consult info-avonden voor de beheerders aan.

Het decreet voorziet verder dat de Vlaamse overheid de voorzieningen kan vragen specifiek te werken rond bepaalde zorgthema's. Dit inspireerde het Vlaams Fonds om de voorzieningen in het kader van hun kwaliteitsplanning te laten werken rond **preventie en aanpak van (seksueel) misbruik en geweld t.a.v. personen met een handicap**. Hiermee werd meteen uitvoering gegeven aan de Europese richtlijn hierover. De commissie kwaliteit suggereerde om een globaal omschreven smk op te nemen, die ruim genoeg is om alle relevante thema's onder te brengen. Het leek de commissie immers weinig zinvol om telkens wanneer een belangrijk maatschappelijk the-

ma de kop opsteekt, een nieuwe smk toe te voegen. De Raad van Bestuur van het Vlaams Fonds koos uiteindelijk om de Europese richtlijn te verankeren in het besluit inzake kwaliteitszorg. Een *aangepast besluit* werd door de Vlaamse regering goedgekeurd op 16 april 2004 en trad in werking op 1 juli 2004. Het Vlaams Fonds voorzag echter een inlooperperiode tot einde 2004.

Een ad hoc werkgroep binnen de commissie kwaliteit boog zich over het thema en werkte een aantal handvatten uit om zich op systematische manier te conformeren met de smk 'misbruik en geweld' en de procedure. De studiedag 'Horen, zien en... spreken', waarin het tweede ethisch advies rond 'seksueel grensoverschrijdend gedrag' werd toegelicht, leerde de werkgroep dat het uitschrijven van een visietekst rond het omgaan met misbruik en geweld ten aanzien van gebruikers tijdsintensief is, niet alleen omdat dit doordacht moet gebeuren, maar tevens in overleg met alle betrokken partijen: medewerkers en gebruikers. Bovendien vraagt ook de implementatie ervan de nodige tijd, zodat wat neergeschreven staat ook doorleefd is in de voorziening. Ons voorstel, dat de voorzieningen op korte termijn de huidige praktijk beschrijven en daarna stapsgewijs te werk gaan, werd overgemaakt aan het Vlaams Fonds, dat zich hierin wel kon vinden, zonder evenwel de verplichtingen bij te sturen.

In een samenwerking tussen de commis-

sie kwaliteit en de ethische commissie van het Vlaams Welzijnsverbond werd in-middels een werkgroep opgericht om de knelpunten bij het verankeren van deze smk in het kwaliteitsbeleid duidelijk te krijgen en kapstokken aan te reiken om deze ten gronde aan te pakken.

Omdat de voorzieningen gehandicapten-zorg in de praktijk moeilijkheden onder-vonden om aan bepaalde smk's of deele-menten ervan te voldoen, werd een **versoepeling** bepleit, onder meer voor de revalidatiecentra e.a. ambulante voor-zieningen. Struikelblokken zijn o.m. het collectief overleg, het interdisciplinair werken en de naadloosheid. De inspectie had begrip voor de bemerkingen en zou een soepeler interpretatie hanteren, die rekening houdt met de specifieke wer-king van deze diensten.

In overleg met de inspectie

In april ging een overleg door met de inspectie en de koepelorganisaties over de methodiek die de inspectie vanaf 2004 hanteerde in de **bijzondere jeugd-bijstand**. Uit de reacties van de voorzie-ningen bleek dat de inspectiebezoeken in globo positief zijn verlopen. Deze positie-ve evaluatie werd echter overschaduwd door de impact van het subjectieve eva-luatieverslag van de verwijzers op het al dan niet verlengen van de erkenningen.

Dezelfde inspectiemethodiek werd ge-hanteerd bij de **Centra voor Integrale Gezinszorg**. Ook hier werd de inspec-tieronde in het algemeen als positief ervaren. Op het overleg dat de CIG's met de administratie hadden, werd het idee gelanceerd van niet aangekondig-de inspectiebezoeken.

In juni nodigde de commissie kwaliteit de inspectie van **Kind en Gezin** uit om toelichting te geven bij de inspectieme-thodiek voor de kinderdagverblijven en

de Centra voor Kinderzorg en Gezins-ondersteuning. Elk organiserend be-stuur diende voor 1 september 2004 een verklaring over te maken aan Kind en Gezin dat men zich in orde stelt met de bepalingen in verband met kwali-teitszorg. Op een overleg bij Kind en Gezin begin september, waarop ook het Verbond aanwezig was, bleek dat 91% van de erkende opvangvoorzie-ningen hieraan binnen de vooropge-stelde timing voldeed. Op dit overleg werd ook ingegaan op de knelpunten bij de invoering van kwaliteitszorg in de kinderdagopvang, nl. de garantie-procedures en het opstellen van de kwaliteitsplanning.

Eind 2004 werd aan alle voorzieningen gehandicaptenzorg gevraagd hun er-varingen met de inspectiebezoeken vanuit het **Vlaams Fonds** kenbaar te maken. Deze zullen worden ingebracht op het sectoraal overleg gehandicap-tenzorg.

Project Q – Werken aan Kwaliteit

Begin 2004 verspreidde het Project Q – Werken aan Kwaliteit (een samenwer-kingsverband tussen PPJ, Jongerenbe-geleiding en het Vlaams Welzijnsver-bond met financiële steun van CERA) 127 licenties van het Proza kwaliteits-evaluatie-instrument voor de Bijzonde-re Jeugdbijstand. Hieraan werd een vorming tot het goed gebruik van het instrument gekoppeld. 124 vzw's vaar-digden samen 184 medewerkers af naar de 16 tweedaagse vormingsses-sies. Voor de begeleiding werd beroep gedaan op mensen uit het werkveld die een training voor erkende Proza BJB begeleider volgden. Zowel de deskun-digheid van de begeleiders als de prak-tijkgerichte invulling van de vormings-

dagen werd sterk gewaardeerd. Voor de vragen van de deelnemers werd een FAQ-rubriek geopend op de website www.prose.be. Vanuit het experimenteren met Diagnost Light, het computerondersteunend programma voor Proza BJB, werd opgemerkt dat dit gebruikersvriendelijker kon. De stuurgroep gaf de opdracht hiervan werk te maken.

In functie van het realiseren van de tweede doelstelling van het Project Q, nl. het bundelen van een aantal gegevens op sectorniveau, engageerden 114 vzw's zich om gegevens van 150 voorzieningen door te geven. Binnen het vooropgestelde tijdpad (juni 2004) slaagde de expertengroep er echter niet in eensgezindheid te bereiken over de indicatoren voor de ganse sector. CERA werd bereid gevonden het project met een paar maanden te verlengen, nl. tot eind maart 2004. De stuurgroep huurde een externe deskundige in om het denkproces in de – inmiddels afgeslankte – expertengroep in goede banen te leiden. Men besloot zich te

beperken tot het opstellen van indicatoren met betrekking tot het bereiken van doelstellingen op het niveau van de individuele hulpverlening en op organisatieniveau. Uit een beperkte terugkoppeling bleek er ook nu geen eenduidige invulling van de indicatoren te zijn, in die mate dat de vraag gesteld werd of de kwaliteit van de hulpverlening in de bijzondere jeugdbijstand überhaupt in meetbare termen te vatten is... Op het congres dat het Project Q – Werken aan Kwaliteit afsluit, worden de resultaten van de vergelijkingsbasis gepresenteerd en zullen aanbevelingen naar het beleid van voorzieningen, koepelorganisaties en overheid geformuleerd worden.

INFO

*linda.beirens@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 31.*

PASTORAAL

Levensbeschouwelijke diversiteit

Op haar bijeenkomst van februari 2004 werkte de Commissie Pastoraal haar standpunttekst af rond levensbeschouwelijke diversiteit in christelijke voorzieningen. Die voorzieningen maken immers deel uit van een samenleving die gekenmerkt wordt door pluralisme, ook op levensbeschouwelijk vlak. In hun eigen organisatie worden zij hiermee geconfronteerd onder de vorm van jongeren en bewoners die gelovig, niet- of anders gelovig zijn. En ook onder de medewerkers heerst eenzelfde verscheidenheid. We zijn ervan overtuigd dat deze pluriformiteit geen afbreuk doet aan de doelstellingen van een christelijk zorgproject, maar deze integendeel duidelijker zichtbaar kan maken en uitklaren, zoals een authenticiteit of open pluralisme ook een verrijking betekent voor de samenleving in haar geheel. In de nota worden een aantal uitgangspunten in verband met het omgaan met deze diversiteit nader omschreven en toegelicht, zowel naar jongeren en bewoners toe, als naar medewerkers.

Christelijke voorzieningen zien het als hun – christelijke – opdracht om jongeren en bewoners alle kansen te bieden om hun eigen levensbeschouwing te kunnen beleven. Voor de christelijke levensbeschouwing betekent dit dat binnen de voorziening een aanbod gerealiseerd wordt, voor andere overtuigingen wordt, indien gewenst,

gezocht naar een passende oplossing, eventueel buiten de voorziening. Medewerkers en directieleden worden uitgenodigd om vanuit hun eigen levensbeschouwing mee vorm te geven aan het christelijk project dat de voorziening wil realiseren en dat neergelegd is in haar opdrachtsverklaring. Op die manier willen christelijke voorzieningen, in lijn met hun eigen opdracht en binnen de doelstellingen uitgezet in hun opdrachtsverklaring, bijdragen aan de realisatie van een open en waarachtig pluralistische samenleving in Vlaanderen.

Symposium 'Levensbeschouwelijke diversiteit'

De studiedag die Caritas Vlaanderen sinds enkele jaren in oktober organiseert, stond in 2004 eveneens in het teken van 'levensbeschouwelijke diversiteit in christelijke voorzieningen'. De Commissie Pastoraal van het Vlaams Welzijnsverbond was actief betrokken bij de voorbereiding ervan. Haar voorzitter, Filip Dhooghe, zat de studiedag met meer dan 90 ingeschrevenen voor. Mgr. Van Looy, bisschop van Gent, en Peter Malfliet schetsten een open en breed beeld op de relatie tussen christelijk geloof en pluralisme. Daarna werd het thema verder uitgediept in vijf discussiefora, rond resp. pluralisme in ethische commissies, de personeelsproblematiek, kwaliteit en kwaliteitshandboek, alsook de samenwerking

met verschillende overtuigingen in één setting.

In de namiddag werd in verschillende workshops (per levensbeschouwelijke stroming) praktische kennis en ervaring rond voedingsgewoonten en rituelen en feesten aangebracht. Aan deze workshops ging een theoretische duiding vanuit Kerkwerk Multicultureel Samenleven vooraf. Het geheel toonde een open en positieve benadering van de levensbeschouwelijke diversiteit, zonder afbreuk te doen aan de eigen christelijke wortels.

Nieuwe aandachtspunten

Zowel de afwerking van de nota als de betrokkenheid bij de organisatie van het symposium vergden veel tijd van de Commissie. Toch werd reeds van in de helft van het jaar werk gemaakt van het aflijnen van enkele nieuwe thema's voor de komende jaren. Zo zal er gewerkt worden aan "pastorale katernen" rond

bepaalde thema's (bvb. 'herdenken', of de advent, enz.) voor specifieke groepen waarmee we werken, bvb. aangepast aan mensen met een mentale handicap of karakterstoornissen, enz. Hierbij zal de aandacht vooral gaan naar praktische elementen en concrete tips waarmee kan (of moet) rekening gehouden worden (zoals de zondagsdienst voor het personeel, zorggraad...).

Daarnaast zal ook de draad van pastoraal in het kwaliteitshandboek terug opgenomen worden. Hieraan werd in het verleden veel tijd besteed. Wat is er met onze aanbevelingen gebeurd? Hoe kunnen we dit opvolgen? Moeten we onze visie bijsturen? Even zovele vragen die de Commissie in 2005 zullen bezighouden.

INFO

dominic.verhoeven@caritas.be,
tel. 02 507 01 05.

Spitstechnologie in
informatisering en dienstverlening

Voor meer informatie
bel 016 39 95 11
fax 016 40 01 76
ACC-SSC vzw
Researchpark Zone 2,
Interleuvenlaan 10
3001 Heverlee
www.accnet.be
e-mail dir@accnet.be

... [toekomstgericht en
kostenbewust informatiseren]...

Ten dienste van welzijnszorg- en gezondheidsinstellingen

- een solide en betrouwbare partner
- veertig jaar exclusieve ervaring in de gezondheidssector
- unieke toegang tot cruciale beheersinformatie
- bedrijfszekere oplossingen en gegarandeerde ondersteuning
- professionele begeleiding van de technologische evolutie

ISO-9001-certificaat

Uw partner in
personeelsbeheer en juridisch advies

SOCIAAL RECHT

Het jaar 2004 stond op het vlak van het sociaal recht vooral in het teken van de voorbereiding van de komende sociale onderhandelingen. Zowel voor het Paritair Subcomité 319.01, als het Paritair Subcomité 305.02, werd binnen de respectievelijke commissies sociale verhoudingen hieraan de nodige tijd gependend. Daarnaast werden ook nog CAO's onderhandeld.

Sociale Maribel 5

PC 319.01

De verdeling van de middelen van Sociale Maribel 5 voor de voorzieningen die ressorteren onder het PC 319.01 werden in een CAO afgesproken. Voor de voorzieningen die sedert 1 juli 2001 nieuw erkend waren of een uitbreiding hebben gekregen, werd een bijkomende tewerkstelling Sociale Maribel toegekend. Alle voorzieningen konden genieten van de optrekking van het jaarloonplafond per voltijds equivalent tot 33.500 euro. Het resterend gedeelte van de Sociale Maribel-middelen wordt toegekend aan bijkomende tewerkstelling.

De vakbonden koppelden de ondertekening van deze CAO aan een wijziging in de CAO betreffende de personeelsomkadering voor de Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning en de Centra voor Integrale Gezinszorg (CAO van 1998). Deze CAO werd aangevuld met een artikel over sociaal overleg over de besteding van de tewerkstellingsmiddelen in de CKG's en CIG's.

PC 305.02

Ook in de kinderdagverblijven, de revalidatiecentra en de gezondheidsdiensten werden de middelen van Sociale Maribel 5 verdeeld. De toekenning gebeurde in functie van het aantal werknemers die de voorzieningen in dienst hebben en die recht openen op de Sociale Maribel.

Brugpensioenen

Op 21 juni werd binnen het Paritair Comité 319.01 de CAO over voltijds brugpensioenen op de leeftijd van 58 jaar en halftijds brugpensioenen op de leeftijd van 56 jaar verlengd tot 30 juni 2007. De besprekingen voor de verlenging van de CAO's brugpensioenen in het Paritair Comité 305 verliepen niet zo vlot als in het Paritair Comité voor de opvoedings- en huisvestingsdiensten. Uiteindelijk werd de verlenging van de CAO's brugpensioenen buiten het Paritair Comité afgesloten tot 31 december 2007. Dit betekent dat alle bij ons aangesloten leden de mogelijkheid hebben om hun personeel te laten genieten van brugpensioenen.

Het Interprofessioneel Akkoord geeft de sectoren de mogelijkheid om ook de sectorale CAO's betreffende het brugpensioen op 56 jaar, indien men 20 jaar nachtdienst kan bewijzen, te verlengen. We wachten nu op een wetgevend kader om dit in orde te brengen.

Vorbereidingen voor een nieuw Vlaams Sociaal Akkoord

Met het einde van het sociaal akkoord voor de federale sectoren in zicht, maakten de werknemersorganisaties reeds vroeg op het jaar hun eisenbundel bekend. Niettegenstaande een nieuw Vlaams Sociaal akkoord begin 2004 nog niet onmiddellijk aan de orde was, maakten ook de vakbonden van de Vlaamse sectoren hun verlangens voor een nieuw sociaal akkoord bekend. De werknemersorganisaties van de Vlaamse sectoren spiegelde hun eisen in grote mate aan deze van de federale sectoren. Als belangrijkste eisen schoven ze extra jobs, uitbreiding van de eindeloopbaanmaatregelen voor iedereen, 13de maand en een sectorale pensioenregeling naar voor.

De onderhandelaars van het Vlaams Welzijnsverbond startten de voorbereiding van de komende onderhandelingen. Zowel inhoudelijk als proceduraal moest het één en ander afgesproken worden. Zo werd een procedure vast-

gelegd tot mandaatverlening voor standpunten die ingenomen worden binnen de paritair subcomité's 319.01 en 305.02. De inhoud van de eisenbundel van de vakbonden werd besproken in de commissie sociale verhoudingen en de Raad van Bestuur. Op basis van deze besprekingen formuleerde het Vlaams Welzijnsverbond haar standpunt voor het nakende sociaal overleg.

In de commissie sociale verhoudingen werden op basis van de visietekst "Werkgevers voor Welzijn" eigen actiepunten voor een nieuw sociaal akkoord voorbereid. Na goedkeuring in de vergadering van de Raad van Bestuur, worden deze punten door het Vlaams Welzijnsverbond verdedigd in elk contact met de bevoegde regering. De actiepunten van het Vlaams Welzijnsverbond voor het komende sociaal akkoord bieden het kader van de Raad van Bestuur om de onderhandelingen met de regering en de sociale partners aan te gaan.

INFO

*griet.pals@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 25 en
veerle.degrande@vlaamswelzijnsverbond.be, tel. 02 507 01 25.*

TIJDSCHRIFTEN

'de facto'

Het **ledenblad** verschijnt 8 maal per jaar op 2500 exemplaren. De jaargang 2004 telde, net als het jaar daarvoor 124 blz.: zeven gewone nummers van 12 blz. én het jaarverslag, dat 40 blz. telde. Elk gewoon nummer bevat een editoriaal en een overzicht van de verbondsinformatieven die de voorbije periode gepubliceerd werden en er is aandacht voor diverse verbondsnieuwtjes (voorzitterswissel, personeelsverloop, aankondigingen en verslagen van activiteiten, publicaties, ...). Op de *website* van het verbond vindt u per nummer een inhoudsopgave én de tekst van het editoriaal. De edito's gingen onder meer in op de dienstencheques, de financieringsproblematiek van de voorzieningen, de uitdagingen voor de nieuwe regering, en formuleerde reacties op het Vlaams regeerakkoord, de beleidsnota van minister Vervotte en de begroting welzijn voor 2005.

De sector gehandicaptenzorg kwam ook in 2004 het meest aan bod, met o.m. aandacht voor de wachtlijstproblematiek en de financiering van de voorzieningen, maar ook voor het PGB (Persoonsgebonden Budget) en de vrijetijdsinitiatieven. Verder werd aandacht gegeven aan de forfaits voor de Reva's en de revalidatieovereenkomsten. De werkingsmiddelen van de bijzondere jeugdbijstand blijven voor problemen zorgen, maar er was ook aandacht voor de wijziging van de wet

op de Jeugdbijstand en de flexibilisering van het hulpaanbod. De sector vrijwilligerswerk stelde haar behoefteonderzoek voor en stond stil bij empowerment en vanuit de kinderdagopvang was er aandacht voor de buitenschoolse en de modulaire uitbouw van de opvang. Intersectoraal was er o.m. aandacht voor de integrale jeugdhulp, kwaliteitszorg, diversiteitsbeleid, de Europese dienstenrichtlijn en de studiedag over het tweede advies van de Ethische Commissie.

Tijdschrift voor Welzijnswerk

Het Tijdschrift voor Welzijnswerk wil vooral een toegankelijk **vaktijdschrift** zijn, met een ruime kijk op de welzijnssector en met oog voor kwalitatief hoogstaande informatie en duiding over welzijnsbeleid, armoedeproblematiek, jeugdzorg, vrijwilligerswerk, gehandicaptenbeleid,... Het Tijdschrift was in 2004 aan zijn 28ste jaargang toe. Het verschijnt normaal op 1750 exemplaren; themanummers hebben een hogere oplage. Alle leden van het Vlaams Welzijnsverbond krijgen een gratis abonnement op het Tijdschrift en het ledenblad van het Vlaams Welzijnsverbond 'de facto' wordt gratis aan alle abonnees van het Tijdschrift aangeboden. Een autonome *redactie* staat in voor de samenstelling.

De jaargang 2004 telde 648 blz. In het voorbije jaar verscheen een themanum-

mer over "Thuiszorg: zorg van ons allen" (naar aanleiding van een CM-congres hierover) en een dat aansluit bij het tweede advies van de Ethische Commissie van het Vlaams Welzijnsverbond over "Omgaan met (vermoedens van) seksueel grensoverschrijdend gedrag" met als titel: "Horen, zien en... spreken!" De jaargang telde 8 edito's en 48 artikels. (tegenover 32 artikels in 2003) In de 'Lezerskring' werden 33 uitgebreide boekbesprekingen opgenomen. De rubriek 'Kort genoteerd' telde 68 stukjes, 59 'Publicaties' werden kort voorgesteld en in de 'Agenda' werden 404 activiteiten aangekondigd. Daarnaast kregen 48 organisaties of activiteiten door middel van een 'kaderstukje' iets meer aandacht. In

2004 werd ook gestart met een rubriek 'Uit de praktijk', waarin kortere tekstjes vanuit de voorzieningen opgenomen worden. (Te lang voor 'Kort genoteerd' en te kort om als 'echt' artikel door te gaan...)

Op de website van het Vlaams Welzijnsverbond wordt een inhoudsopgave per nummer én de tekst van het editoriaal, alsook het thematisch inhoudsoverzicht opgenomen.

INFO

fons.geerts@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 29.

INHOUD

Jaarverslag 2004

Transparantie	2
Uit de beheersorganen	4

Sectoraal:

Bijzondere Jeugdbijstand	6
Gehandicaptenzorg	10
Gezinsondersteuning	14
Kinderdagopvang	17
Vrijwilligerswerk	21

Intersectoraal:

Centrum Ethiek en Zingeving	23
Ethische Commissie	25
Financieel	26
Integrale jeugdhulp	29
Kwaliteitszorg	31
Pastoraal	34
Sociaal recht	36
Twee tijdschriften	38

DEXIA

B a n k

Colofon

eindredactie
Fons Geerts en Frank Cuyt

verantwoordelijke uitgever
Theo Rombouts

vormgeving en druk
Licap, Brussel

de facto is een gratis tijdschrift
voor de leden van het Vlaams
Welzijnsverbond.

Een jaarabonnement voor niet-leden
kost 14 euro.

Geïnteresseerden kunnen een proefnummer
of een abonnement aanvragen bij het

Vlaams Welzijnsverbond
Guimardstraat 1, 1040 Brussel
☎ 02 511 44 70 • 📠 02 513 85 14
post@vlaamswelzijnsverbond.be
<http://www.vlaamswelzijnsverbond.be>